

Nr 318.

Av herr **Karlsson** i Stuvsta, *angående viss ändring i expropriationslagen.*

De i städer och stadsliknande samhällen gällande och oftast i ständig stegring stadda priserna på mark för kommunala ändamål och bostadsbebyggelse äro enligt min mening ett problem, som bör påkalla allvarlig uppmärksamhet från statsmakternas sida. På grund av på dessa orter rådande efterfrågan på mark ha enskilda markägare, såsom bolag och banker, möjlighet att på städers, kommuners och de enskilda medborgarnas bekostnad genom jordvärdestegringen tillskansa sig stora och från det allmännas synpunkt fullständigt orättmätiga vinster. Följden blir betungande utgifter för städer och samhällen, högre hyror och ökade kostnader för byggare av egna hem med allmänna högre levnadskostnader för allmänheten som följd. Genom ovannämnda förhållanden förklaras också till betydande del den mellan stad och land förefintliga skillnaden i levnadskostnader.

Ovan berörda system med ockerpriser på tomtmark och jorden som objekt för hänsynslös spekulation är också och ofta ett hart när oöverstigligt hinder för städers och stadsliknande samhällens utveckling. Så äges exempelvis nästan all för bostadsbebyggelse och kommunala ändamål lämplig mark i staden Solna av ett konsortium, med en storbank som huvuddelägare, vilket endast på villkor att hela området säljes samtidigt förklarar sig vilja avyttra detsamma, varvid man betingar sig ett pris som med tiotals gånger överstiger vanligt markvärde. Köpingen Nynäshamn hindras i sin utveckling genom de höga, och under de senaste krigsåren stundom fördubblade, priserna på tomtmark runt köpingen, vilken mark äges av en större industriägare och vilken tillika är delägare i en av landets storbanker. Liknande exempel kunde anföras från andra län.

Jag anser att ovannämnda system icke kan bringas ur världen med mindre än mark, varom här är fråga, genom lag förhindras vara objekt för dylik spekulation. Detta torde icke vara möjligt på annat sätt än genom att sådan mark i städer och stadsliknande samhällen genom expropriation överföres i samhällets ägo för att i fortsättningen fritt kunna disponeras för nyttjande i och för behov och ändamål som ovan berörts. Ifrågavarande inskränkning i den privata äganderätten har ovan motiverats genom hänvisning till ett för såväl det allmänna som det stora flertalet medborgare vitalt intresse.

I Arbetarrörelsens efterkrigsprogram, punkt 20, sista stycket, uttalas: »För

att jordvärdestegringen i städerna skall komma det allmänna till godo och ännu mer för att framtida saneringsarbeten icke skall försvåras på grund av bostadsbeståndets splittring på flera ägare, bör tomtmarken kommunaliseras och beståndet av hyreshus gradvis överföras i kommunal ägo.»

I lag 12 maj 1917 om expropriation, § 99, andra stycket, stadgas att expropriation för åstadkommande av tryggade bostadsförhållanden »må allenast avse område, som är bebyggt med boningshus, tillhöriga annan än markens ägare».

Med denna expropriationslagens nuvarande formulering förhindras i många fall det överförande av mark i kommunal ägo, som arbetarrörelsens efterkrigsprogram med rätta kräver.

Under återopande av det ovan framförda får undertecknad föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att proposition om sådan ändring av expropriationslagen måtte framläggas att i intet fall hinder skall möta kommuns strävan att genom överförande av mark i kommunens ägo på lämpligaste sätt ordna behövlig byggnation på orten.

Stockholm i januari 1945.

Erik Karlsson.